

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΓΙΑΤΙ ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΥΤΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ;

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΟΛΛΟΙ ΛΟΓΟΙ που έγραφα αυτό το βιβλίο. Όμως, για να εξηγήσω γιατί είναι σημαντικό να υπάρχει ένα τέτοιο βιβλίο για την ομοφυλοφιλία, είναι απαραίτητο πρώτα να καταλάβουμε τι είναι ομοφυλοφιλία.

Ομοφυλοφιλία, σύμφωνα με τα λεξικά, είναι η ερωτική και συναισθηματική έλξη ενός ανθρώπου για άτομα του ίδιου φύλου. Ακούγεται πολύ απλό και πράγματι θα ήταν σε μια ιδανική κοινωνία, όπου οι άνθρωποι δεν θα κρινόμασταν και δεν θα ζούσαμε με βάση το ποιον ερωτεύομαστε. Επειδή, όμως, δεν ζούμε σε ιδανικές κοινωνίες, ομοφυλοφιλία είναι πολλά περισσότερα από μια απλή ερωτική έλξη. Είναι μια προσωπική κατάσταση με σημαντικότερες κοινωνικές προεκτάσεις. Το να είσαι γκέι άντρας ή γυναίκα σημαίνει πολλά περισσότερα από το «απλώς» να ερωτεύεσαι ομόφυλους σου. Από πάρα πολύ μικρή ηλικία, το να είσαι γκέι άντρας ή γυναίκα έχει συνέπειες:

- στο πώς αντιλαμβάνεσαι τον εαυτό σου και τη θέση σου στον κόσμο,
- στον τρόπο που σου φέρονται οι άλλοι,
- στην αυτοεκτίμησή σου,
- στον τρόπο που αντιλαμβάνεσαι την πραγματικότητα,
- στις επιλογές και τις ευκαιρίες που έχεις στη διάθεσή σου,
- στην ψυχική και σωματική σου υγεία,
- στον τρόπο που δομείς τη ζωή σου.

Η ομοφυλοφιλία με τη στενή έννοια της ομόφυλης ερωτικής έλξης και πράξης δεν είναι προβληματική αυτή καθαυτή. Ωστόσο, ο τρόπος που αντιμετωπίζεται από την κοινωνία πολύ συχνά δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στους γκέι άντρες και τις γκέι γυναίκες. Με αυτά τα προβλήματα —και την αντιμετώπισή τους— ασχολείται το παρόν βιβλίο, καθώς ο σεξουαλικός προσανατολισμός

διαδραματίζει πολύ μεγαλύτερο ρόλο στη ζωή των ομοφυλόφιλων σε σύγκριση με τη ζωή των ετεροφυλόφιλων, όπως θα δούμε αναλυτικά.

Υπάρχει πολλή βία εναντίον των γκέι αντρών και γυναικών. Υπάρχουν γκέι που καταστρέφονται από γονείς που είναι απλώς αδαείς ή ανυπέρβλητα εγωκεντρικοί· γκέι έφηβοι που αυτοτραυματίζονται ή αυτοκτονούν, επειδή δεν αντέχουν την ψυχολογική βία και τον κοινωνικό εξοστρακισμό· γκέι που καταλήγουν να εμφανίσουν ψυχοπαθολογία εξαιτίας της εξουθενωτικής πίεσης που τους ασκείται.

Ως ψυχοθεραπευτής, ακτιβιστής αλλά και γκέι άντρας έχω έρθει σε επαφή με εκατοντάδες τραυματισμένους ανθρώπους: γκέι άντρες και γυναίκες με εκμηδενισμένη αυτοπεποίθηση, με τάσεις αυτοϊπονόμευσης ή αυτοκαταστροφής, ανθρώπους φοβισμένους και δυστυχημένους, οι οποίοι έχουν πειστεί ότι το να είσαι γκέι αναπόφευκτα συνεπάγεται δυστυχία, μοναξιά, κοινωνική απομόνωση, άθλιες ή ανύπαρκτες προσωπικές σχέσεις, μια ζωή λιγότερο φυσιολογική. Το βιβλίο το έγραψα γι' αυτούς.

Ήμουν κι εγώ ένας τέτοιος φοβισμένος, ντροπιασμένος άνθρωπος. Όπως πάρα πολλοί γκέι άντρες και γυναίκες, μεγάλωσα με μηνύματα ότι πρέπει να ντρέπομαι για την ομοφυλοφιλία μου, να την κρύβω και να μην περιμένω πολλά από τη ζωή. Το πιθανότερο ήταν να έβρισκα άσχημο τέλος, όπως όλοι οι γκέι. Δυστυχώς, αυτό ισχύει.

Εάν πιάσεις έναν άνθρωπο από μικρό και τον πείσεις ότι είναι ανώμαλος και άρα είναι αναμενόμενο να είναι δυστυχημένος και απομονωμένος, το πιθανότερο είναι ότι θα καταλήξει δυστυχημένος και απομονωμένος – μια αυτοεκπληρούμενη προφητεία δηλαδή. Πολλοί γκέι γινόμεστε προβληματικοί, ακοινωνήτοι και αυτοκαταστροφικοί επειδή έτσι μας έχουν προγραμματίσει. Αυτές τις οδηγίες μας έχουν δώσει – και μάλιστα παρουσιάζοντάς τες ως αυτονόητες, αναπότρεπτες αλήθειες. Μια καταδίκη.

Υπάρχει τρόπος να ξεφύγουμε από αυτό τον φαύλο κύκλο; Ναι! Είναι στο χέρι μας να αμφισβητήσουμε τις «αλήθειες» που μας σερβίρονται για το τι σημαίνει να είμαστε γκέι και τι μας επιφυλάσσει η ζωή ως γκέι και να δημιουργήσουμε τη ζωή μας με βάση τη δική μας αλήθεια. Ωστόσο, για να αρχίσουμε να βλέπουμε και να ζούμε την ομοφυλοφιλία με έναν καινούριο τρόπο πρέπει πρώτα να γκρεμίσουμε τον παλιό. Απαραίτητο βήμα σε αυτή τη διαδικασία είναι να καταλάβουμε πώς λειτουργεί αυτός ο μηχανισμός αυτοϊπονόμευσης και η καταπίεση λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού.

Το να είμαστε γκέι δεν είναι καταδίκη – κάθε άλλο μάλιστα. Υπάρχουν οφέλη στο να είμαστε γκέι, τα οποία θα εξετάσουμε σε αυτό το βιβλίο. Όμως για να φτάσουμε να αξιοποιήσουμε αυτά τα οφέλη, πρέπει πρώτα να επιτρέψουμε στον εαυτό μας να ζήσουμε – όχι μόνο να επιβιώνουμε κουτσά στραβά ως γκέι, αλλά να ζήσουμε πραγματικά, ολοκληρωμένα, ελεύθερα. Είναι επικτό να το καταφέρουμε αυτό.

Αυτό το βιβλίο καταπιάνεται με τα εξής ζητήματα, που προβληματίζουν όλους τους γκέι ανθρώπους:

- Πώς συνειδητοποιούμε ότι μας αρέσει το ίδιο φύλο;
- Η ομοερωτική έλξη σημαίνει ότι είμαστε γκέι;
- Τι κάνουμε με αυτή τη συνειδητοποίηση;
- Πώς, γιατί και πότε το λέμε στους γύρω μας; Πότε δεν το λέμε;
- Πώς αντιμετωπίζουμε την απαξίωση, τη βία ή την απομόνωση από τον περίγυρό μας ή από άλλους γκέι;
- Πώς διαχειριζόμαστε την προκρούστεια κλίνη της αρρενωπότητας και της θηλυπρέπειας;
- Πώς επουλώνουμε τα τραύματα που έχουμε υποστεί μεγαλώνοντας ως γκέι;
- Πώς αποκτούμε την αυτοπεποίθηση που μας έχουν στερήσει;
- Πώς αντιμετωπίζουμε τα αρνητικά στερεότυπα που κυκλοφορούν για μας;
- Πώς φέρνουμε βόλτα τις πιέσεις που μας ασκούνται για να γίνουμε όπως μας θέλουν;
- Πώς διεκδικούμε έναν χώρο για να υπάρχουμε;
- Πώς θα καταφέρουμε να πάψουμε να ντρεπόμαστε όχι μόνο στη θεωρία αλλά και στην πράξη;
- Πώς αντιμετωπίζουμε τις σεξουαλικές δυσκολίες, όπως οι ρόλοι, οι γνωριμίες, το ψωνιστήριο;
- Πώς μπορούμε να φτιάξουμε μια καλή συντροφική σχέση;

Τι δεν είναι αυτό το βιβλίο;

Αυτό το βιβλίο δεν σκοπεύει να δώσει οδηγίες ή συνταγές για το πώς πρέπει να ζει τη ζωή του ένα γκέι άτομο. Είμαστε όλοι μας διαφορετικοί άνθρωποι, που καλούμαστε να αντεπεξέλθουμε σε διαφορετικές συνθήκες καθημερινότητας. Ως εκ τούτου, τυχόν γενικευτικές οδηγίες δεν γίνεται να βρίσκουν εφαρμογή σε όλους-ες μας, καθώς θα ήταν υπερβολικά απλουστευτικές.

Το βιβλίο αυτό δεν προσπαθεί να κατευθύνει αλλά να εξετάσει και να φωτίσει το βίωμα της ομοφυλοφιλίας, ώστε τα γκέι άτομα να μπορέσουν να προσεγγίσουν το τι έχουν ζήσει αλλά και το πώς μπορούν να ζήσουν από δω και πέρα χωρίς κόμπλεξ, ντροπή και αυτοπεριορισμούς.

Σε ποιους απευθύνεται αυτό το βιβλίο;

Έγραφα αυτό το βιβλίο πρωτίστως με στόχο να βοηθήσω τους γκέι άντρες να επεξεργαστούν τα ψυχολογικά τραύματα που τους δημιουργεί η κοινωνία, ώστε να προχωρήσουν ανεμπόδιστα στη ζωή τους. Και οι λεσβίες; Δεν τις αφορά το παρόν βιβλίο;

Παρότι υπάρχουν πολλά κοινά στοιχεία ανάμεσα στις γκέι γυναίκες και τους γκέι άντρες, υπάρχουν επίσης πολλές σημαντικές διαφορές στο πώς βιώνουμε την ομοφυλοφιλία μας. Ιστορικά, η γυναικεία ομοφυλοφιλία αντιμετωπίζεται διαφορετικά από την κοινωνία, λόγω της πατριαρχικής καταπίεσης και για τον λόγο αυτό αξίζει να της αφιερωθεί ένας ολόκληρος τόμος αποκλειστικά. Ωστόσο, παρότι εστιάζω κυρίως στους γκέι άντρες και την ανδρική ομοφυλοφιλία, μεγάλο μέρος του παρόντος έργου ισχύει και για τη γυναικεία ομοφυλοφιλία και γι' αυτό συμπεριλαμβάνω και βιώματα λεσβιών.

Το βιβλίο αυτό απευθύνεται επίσης σε γονείς που γνωρίζουν ή υποψιάζονται ότι το παιδί τους είναι γκέι και θέλουν να κατανοήσουν τι αντιμετωπίζει, πώς να του συμπαρασταθούν, αλλά και πώς να επεξεργαστούν τα δικά τους συναισθήματα και τις τυχόν δυσκολίες.

Απευθύνεται, επίσης, σε επαγγελματίες ψυχικής υγείας, οι οποίοι-ες χρειάζονται εξειδικευμένες πληροφορίες για τους γκέι θεραπευόμενους τους, ώστε να τους συμπαρασταθούν πιο ολοκληρωμένα και ενημερωμένα. Ειδικά στην Ελλάδα, όπου η εκπαίδευση σε θέματα ομοφυλοφιλίας παραμένει τραγικά ελλιπής, πολύ συχνά οι ψυχοθεραπευτές έχουν άγνοια και προκαταλήψεις, με αποτέλεσμα να γίνονται βλαβεροί προς τους γκέι πελάτες τους.

Εξίσου χρήσιμο θα φανεί το βιβλίο στους παιδαγωγούς όλων των βαθμίδων, οι οποίοι συχνά καλούνται να αντιμετωπίσουν γκέι παιδιά στο σχολείο χωρίς καμία προετοιμασία από τις σπουδές τους.

Τέλος, το βιβλίο αυτό απευθύνεται γενικά σε όλους τους ανθρώπους που θέλουν να κατανοήσουν τι βιώνουν οι γκέι άντρες και γυναίκες και πώς μπορούν να τους βοηθήσουν ή, έστω, να μην τους βλάψουν.

Το Όταν η αγάπη τολμά να πει το όνομά της είναι ένα βιβλίο που μπορεί να διαβαστεί από την αρχή μέχρι το τέλος ή κατά κεφάλαια. Γράφτηκε με τρόπο ώστε ο αναγνώστης και η αναγνώστρια να μπορούν να πηγαίνουν στις πληροφορίες που αναζητούν άμεσα, π.χ. κάμινγκ άουτ σε γονείς, ψυχοθεραπεία ή στερεότυπα. Στις παραπομπές διατίθεται η βιβλιογραφία για όσες και όσους επιθυμούν να διαβάσουν περισσότερα για κάθε θέμα που τους ενδιαφέρει.

Ποιος είμαι εγώ;

Το βιβλίο αυτό βασίζεται πρωτίστως στην πολυετή πείρα μου ως ψυχοθεραπευτής και σύμβουλος ψυχικής υγείας (από το 2006) και τους εκατοντάδες γκέι άντρες και γυναίκες με τους οποίους έχω συνεργαστεί ψυχοθεραπευτικά όλα αυτά τα χρόνια. Το 2008 ξεκίνησα, για πρώτη φορά στην Ελλάδα, ομάδες αυτογνωσίας για γκέι άντρες, στις οποίες έχουν συμμετάσχει πάνω από 185 γκέι άντρες. Επίσης, αντλεί σημαντικά στοιχεία από τις προσωπικές μαρτυρίες γκέι αντρών και γυναικών του κύκλου μου και από τις μαρτυρίες αναγνωστών του ΛΟΑΤ+ περιοδικού *10percent.gr*. Οι ιστορίες αυτών των αντρών και γυναικών αποτελούν πολύτιμη παρακαταθήκη γνώσης για το πώς βιώνεται η ομοφυλοφιλία στην Ελλάδα στην εποχή μας.

Το βιβλίο αυτό επίσης βασίζεται σε έναν πλούσιο όγκο επιστημονικών ερευνών και μελετών που έχει συγκεντρωθεί από τη δεκαετία του 1970 και εξής, χάρη στην οποία έχουν καταρριφθεί πολλές αντιεπιστημονικές θεωρίες, μύθοι και ανυπόστατες δοξασίες για το τι είναι ομοφυλοφιλία και πού οφείλεται.

Τέλος, αυτό το βιβλίο βασίζεται και στη δική μου προσωπική πείρα ως γκέι άντρας· συμπεριλαμβάνω και τα δικά μου βιώματα, δηλαδή δεν καταπιάνομαι με το θέμα της ομοφυλοφιλίας μόνο θεωρητικά, αλλά και βιωματικά, χωρίς φυσικά να διατείνομαι ότι η δική μου προσωπική εμπειρία έχει καθολική ισχύ.

Δυο λόγια για τις λέξεις

Οι λέξεις δεν είναι ποτέ μόνο λέξεις. Διαμορφώνουν τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε και νοηματοδοτούμε τον κόσμο. Η σημασία τους και ο τρόπος που τις χρησιμοποιούμε μας επηρεάζει ψυχολογικά. Η γλώσσα δεν είναι αθώα. Περνάει μηνύματα, κατασκευάζει συνειδήσεις και ποιεί ήθη. Έτσι λοιπόν, το ποιες λέξεις επέλεξα να χρησιμοποιήσω στη συγγραφή αυτού του βιβλίου ήταν θέμα σοβαρό.

Ομοφυλόφιλος; Γκέι; Αδερφή; Πούστης; Κουήρ; Ποια λέξη είναι κατάλληλη για να αυτοπροσδιοριστούμε; Υπάρχει λέξη που να ταιριάζει σε όλους μας; Κάποιες από αυτές τις λέξεις κουβαλάνε πολλή βία και ψυχικό πόνο· οι επιπτώσεις των κακοποιητικών λέξεων και το πώς μπορούμε να εξουδετερώσουμε το δηλητήριό τους είναι αντικείμενο του Κεφαλαίου 17.

Στο βιβλίο αυτό επέλεξα να χρησιμοποιήσω κατά κύριο λόγο τη λέξη «γκέι», για να σηματοδοτήσω τόσο τον ομοφυλόφιλο άντρα όσο και την ομοφυλόφιλη γυναίκα (αν και επίσης χρησιμοποιώ τη λέξη «λεσβία»). Υπάρχουν ομοφυλόφιλοι που αποκηρύσσουν τη λέξη «γκέι» επειδή είναι ξένης προέλευσης ή επειδή τη θεωρούν μοδάτη, ανούσια ή, πάλι, υπερβολικά περιορι-

στική. Παρομοίως, αρκετές λεσβίες δεν δέχονται ότι η λέξη «γκέι γυναίκα» τις εκφράζει και προτιμούν τη λέξη «λεσβία», «ομοφυλόφιλη» ή ακόμα και «γυναίκα που αγαπάει γυναίκες». Ταυτόχρονα, υπάρχουν γκέι άντρες και γυναίκες που προτιμούν τη λέξη «γκέι» και αποκηρύσσουν τη λέξη «ομοφυλόφιλος» είτε ως ψυχρή, ψυχιατρική ταμπέλα είτε ως άνωθεν επιβεβλημένο όρο που μας αντικειμενοποιεί και μας κακοποιεί, σε αντιδιαστολή με τη λέξη «γκέι», που έχει ξεπηδήσει αβίαστα μέσα από τους κόλπους της γκέι κοινότητας (αν μη τι άλλο στις αγγλόφωνες χώρες). Είναι μια λέξη «καθαρή», που δεν έχει βρωμιστεί με βία – επιστημονική, θρησκευτική, κοινωνική κ.ο.κ. Τείνω να συμφωνήσω με αυτή την άποψη.

Για τους λόγους που εξηγώ στο Κεφάλαιο 17, δεν χρησιμοποιώ τις λέξεις «πούστης», «αδερφή» στο έργο αυτό. Παρομοίως, ο όρος κουήρ (βλ. Κεφάλαιο 2) δεν αναφέρεται αποκλειστικά στον σεξουαλικό προσανατολισμό, οπότε δεν θα ταίριαζε στο συγκεκριμένο βιβλίο.

Επίσης, δυο λόγια για το γένος. Ο «κανόνας» της ελληνικής γραμματικής προστάζει ότι το αρσενικό γένος συμπεριλαμβάνει το θηλυκό, δηλαδή όταν λέμε «κάποιοι διαβάζουν αυτή την πρόταση και διαφωνούν», το «κάποιοι» συμπεριλαμβάνει και τους άντρες και τις γυναίκες. Αυτός ο αυθαίρετος κανόνας φτιάχτηκε από άντρες, αποκλείοντας τις γυναίκες. Πώς ξεπερνάμε αυτό τον σκόπελο, χωρίς το κείμενο να χαντακωθεί σε ένα ακαταλαβίστικο χάος από «τον/την», «τις/τους», «νέες-ους ομοφυλόφιλες-ους»; Σε άλλες γλώσσες που επίσης προσδιορίζουν το γραμματικό γένος, κάποιοι-ες συγγραφείς παρακάμπτουν αυτό το εμπόδιο, επιλέγοντας να χρησιμοποιούν τότε το αρσενικό, τότε το θηλυκό γένος για να εννοήσουν και τα δύο. Δηλαδή: οι αναγνώστριες αυτού του βιβλίου πρέπει να καταλάβουν πως, όταν λέμε «αναγνώστριες», εννοούμε και τους αναγνώστες.

Παρότι αυτή η άποψη με βρίσκει σύμφωνο, έχω επίγνωση ότι εμποδίζει την κατανόηση σε ανυπέβλητο, ορισμένες φορές, βαθμό. Κατά συνέπεια, έχω επιλέξει διάφορους τρόπους για να συμπεριλάβω και τα δύο φύλα: τότε την άβολη διπλή αναφορά (π.χ. τους/τις), τότε μόνο το θηλυκό ως δηλωτικό και των δύο γενών (π.χ. ορισμένες ψυχοθεραπεύτριες), τότε μόνο το αρσενικό (π.χ. οι νέοι).

Τέλος, είναι συνειδητή μου επιλογή σε αυτό το βιβλίο να χρησιμοποιώ απλά, καθημερινά ελληνικά, δηλαδή προφορικό λόγο και όχι τους πιο κλασικούς γραμματικούς τύπους και την πιο επίσημη γλώσσα που συνηθίζεται στα επιστημονικά βιβλία της χώρας μας. Ένα βιβλίο μπορεί να είναι σοβαρό, εμπειριστατωμένο και επιστημονικά άρτιο, χωρίς να είναι σοβαροφανές. Θεωρώ ότι η γλωσσική αμεσότητα και ο καθημερινός λόγος συμβάλλουν στην κατανόηση.

1.

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ «ΕΙΜΑΙ ΓΚΕΪ»;

ΠΕΡΑ από τον προφανή ορισμό του λεξικού —ένας άντρας που ερωτεύεται άλλους άντρες ή/και κάνει σεξ με αυτούς— ας σκεφτούμε λίγο τι μας έρχεται στον νου *αυτόματα* όταν λέμε γκέι. Ποιες εικόνες; Τι χαρακτηρισμοί; Ποια επίθετα; Σκεφτείτε για λίγο και φτιάξτε μια πρόχειρη λίστα. Γράψτε όλα όσα σας έρχονται στο μυαλό όταν σκέφτεστε τους γκέι, τους ομοφυλόφιλους, τις αδερφές, τους πούστηδες, χωρίς απαραίτητα να συμφωνείτε προσωπικά με τα όσα σας έρχονται στο μυαλό – αντιθέτως, μπορεί να διαφωνείτε κάθετα.

Έχω θέσει αυτή την ερώτηση σε κάθε ομάδα αυτογνωσίας για γκέι άντρες που οργανώνω από το 2008. Και οι 185 άντρες που έχουν συμμετάσχει στις ομάδες, έχουν καταλήξει σε παρόμοια επίθετα και χαρακτηρισμούς. Τις περισσότερες φορές, οι ίδιοι δεν συμφωνούν με όλους αυτούς τους χαρακτηρισμούς, αλλά επιβεβαιώνουν ότι είναι ευρέως διαδεδομένοι και πολύς κόσμος πιστεύει ότι ισχύουν για όλους τους γκέι, με ελάχιστες εξαιρέσεις. Οι λίστες που έχουν φτιάξει περιλαμβάνουν τα εξής επίθετα:

ΤΙ «ΕΙΝΑΙ» ΟΙ ΓΚΕΪ ΑΝΤΡΕΣ;

καταδικασμένοι στη μοναξιά	υπερκαταναλωτικοί	ευαίσθητοι
καταδικασμένοι στη δυστυχία	καρικατούρες γυναικάς	συναίσθηματικοί
υπερσεξουαλικοί	νευρωτικοί	με καλό γούστο
σεξομανείς	υστερικοί	με πολύ χιούμορ
γεμάτοι αρρώστιες	κομπλεξικοί	ενδιαφέρονται για μόδα
περιθωριοποιημένοι	κουτσομπόληδες	κουλτουριάρηδες
ύπουλοι (κάνουν πουστιές)	αδύναμοι	προοδευτικοί
ανήθικοι	κακοί οδηγοί	πρωτοποριακοί
ανώμαλοι	δεν πιάνουν τα χέρια τους	χαρούμενοι
θηλυπρεπείς	ανίκανοι για σχέσεις	δημιουργικοί
επιφανειακοί	ανήκουν σε κυκλώματα	με καλλιτεχνική φύση
εγωκεντρικοί	γκετοποιημένοι	πετυχημένοι
νάρκισσοι	φοβητσιαρήδες	καριερίστες
φιλάρεσκοι	μισογύνηδες	νοικοκύρηδες
ωραιοπαθείς	ανισόροποι	καλοί μάγειροι
παιδεραστές	διεφθαρμένοι	ρομαντικοί
με ψυχολογικά προβλήματα	διστραμμένοι	χαριτωμένοι
ψυχασθενείς	καχιασμένοι	χαρισματικοί
φτερά και πούπουλα	δειλοί	μορφωμένοι
φοβητσιαρήδες	άπιστοι	δικτυωμένοι

Οι παραπάνω χαρακτηρισμοί είναι αυτό που ονομάζουμε **κοινωνικά στερεότυπα** για τους γκέι άντρες. Στερεότυπα ονομάζουμε τις γενικευτικές, τυποποιημένες αντιλήψεις ή εικόνες που έχει η κοινωνία για μια ομάδα ανθρώπων και για το πώς αναμένεται ότι η εξής ομάδα συμπεριφέρεται. Τα στερεότυπα —οι ταμπέλες όπως τις λέμε στην καθομιλου-

μένη— δεν είναι μια αντικειμενική αποτύπωση της πραγματικότητας, ακόμα και αν ορισμένες φορές ορισμένα από αυτά μοιάζουν να ισχύουν για κάποια μέλη της εκάστοτε πληθυσμιακής ομάδας. Τα στερεότυπα προκύπτουν από τον τρόπο που λειτουργεί ο ανθρώπινος εγκέφαλος. Τα στερεότυπα είναι αναπόφευκτα, όπως θα αναλύσουμε παρακάτω.

Στον συλλογικό ψυχισμό, η έννοια του ομοφυλόφιλου άντρα ταυτίζεται με όλες αυτές τις αρνητικές ταμπέλες που αναφέρονται παραπάνω. Είναι οι λεγόμενες συμπαραδηλώσεις της λέξης «γκέι», δηλαδή οι συνειρμοί που κάνουμε με βάση τα όσα έχουμε διδαχτεί μέσα στην κουλτούρα μας. Οι συνέπειες αυτών των στερεοτύπων για τους γκέι είναι καταστροφικές.

Ομοφυλοφιλία, συνεπώς, δεν είναι απλώς η ομοερωτική έλξη ή το ομόφυλο σεξ, όπως ορίζει το λεξικό. Ομοφυλοφιλία, διδασκόμαστε, είναι όλα τα παραπάνω αρνητικά επίθετα (και τα ελάχιστα θετικά). Από πολύ μικρά παιδιά, μόλις αρχίζουμε να αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο μας, αρχίζουμε να εμποτιζόμαστε με τις στερεοτυπικές πεποιθήσεις της παραπάνω λίστας. Διδασκόμαστε αυτά τα στερεότυπα είτε άμεσα (από αυτά που μας λένε οι γονείς μας, οι δασκάλες μας, ο περίγυρός μας, αυτά που ακούμε στον δρόμο, στα λεωφορεία) είτε έμμεσα (μέσω των ΜΜΕ, των ταινιών, των σειρών, του διαδικτύου κ.λπ.). Μεγαλώνουμε σε μια κοινωνία που μας διδάσκει από τα γεννοφάσκια μας ότι γκέι ισούται με κάτι πολύ κακό, κάτι άρρωστο, διεφθαρμένο, καταδικασμένο στη μοναξιά και τη δυστυχία. Κάτι για το οποίο πρέπει να ντρεπόμαστε και άρα να το κρύβουμε από τους πάντες πάση θυσία, γιατί αν αποκαλυφθεί, μας περιμένει τεράστια ντροπή, κοροϊδίες, απομόνωση ή ακόμη και βία.

Όλοι οι γκέι άντρες με τους οποίους έχω δουλέψει ψυχοθεραπευτικά αλλά και όλοι οι γκέι άντρες τους οποίους γνωρίζω κοινωνικά αναγνωρίζουμε αυτά τα στερεότυπα, αφού τα μάθαμε από μικρή ηλικία, έμμεσα και άμεσα. Και όλους μα όλους μας τρομοκρατούσαν!

Γιατί υπάρχουν τα στερεότυπα;

Όπως είπαμε, στερεότυπα είναι μια σειρά από τυποποιημένες αντιλήψεις ή εικόνες που έχουμε σχηματίσει ως κοινωνία για κάθε ομάδα ανθρώπων. Τι είναι όμως πραγματικά τα στερεότυπα; Είναι νοητικοί μηχανισμοί για την εξοικονόμηση νοητικής ενέργειας, οι οποίοι επιτελούν μια πολύ σημαντική γνωσιακή λειτουργία: κάνουν πιο απλή και εύκολη την επεξεργασία των πληροφοριών που λαμβάνουμε από το περιβάλλον μας

και μας επιτρέπουν να αντιδρούμε ταχύτερα στα ερεθίσματα που δεχόμαστε (Hilton & von Hippel, 1996).

Τα στερεότυπα μας βοηθούν να επεξεργαζόμαστε ευκολότερα και ταχύτερα τις πληροφορίες που λαμβάνουμε από το περιβάλλον μας, καθώς μας επιτρέπουν να βασιζόμαστε σε ήδη αποθηκευμένες γνώσεις αντί να αναγκαζόμαστε να επεξεργαστούμε σε βάθος τις νέες πληροφορίες. «Ξέρω» πώς φέρονται οι γκέι/γυναίκες/άντρες/Τσιγγάνοι/Γερμανοί και αντιδρώ ανάλογα, χωρίς να χρειαστεί να μπω σε πρόσθετο κόπο.

Πλήθος ερευνών έχουν αποδείξει ότι ο ανθρώπινος εγκέφαλος πάντα λειτουργεί γενικευτικά και στερεοτυπικά, ειδικά σε περιστάσεις όπου αναγκαζόμαστε να δαπανήσουμε ενέργεια – γνωσιακά ή συναισθηματικά. Καθώς ερχόμαστε σε επαφή με υπερβολικά μεγάλο πλήθος πληροφοριών στην καθημερινότητά μας, αναγκαζόμαστε να απλοποιήσουμε το κοινωνικό μας περιβάλλον με κάποιο τρόπο· έτσι λοιπόν, για λόγους γνωσιακής οικονομίας, ο εγκέφαλός μας ταξινομεί τους ανθρώπους σε κοινωνικές ομάδες, για τις οποίες δημιουργούμε γενικευμένες (στερεοτυπικές) αντιλήψεις και αντιδρούμε με βάση αυτές τις αντιλήψεις αντί να κοπιάσουμε να εξατομικεύσουμε το κάθε άτομο που έχουμε απέναντί μας – δηλαδή να το δούμε ως μονάδα και όχι ως ομάδα. Στις περισσότερες κοινωνικές συναναστροφές μας, σπάνια χρειάζεται να προβούμε σε πολυσύνθετη ανάλυση των άλλων ανθρώπων. Χάρη στα στερεότυπα αντιλαμβανόμαστε τους άλλους γενικευτικά (αν και συχνά εσφαλμένα) με ελάχιστο γνωσιακό κόστος.

Αυτό το τσουβάλιασμα είναι άδικο αλλά πολύ εξυπηρετικό. Στις καθημερινές μας αλληλεπιδράσεις, όταν συναντάμε έναν άνθρωπο που πληροί κάποια βασικά κριτήρια για να τον εντάξουμε σε μια κατηγορία (γριά, Ιταλό, μπάτσο, ταξιτζού, κομμωτή, δικηγόρο), δεν χρειάζεται να σπαταλήσουμε χρόνο και ενέργεια για να τον δούμε εξατομικευμένα ως ξεχωριστό άτομο, με τη δική του προσωπικότητα, αλλά τον αντιμετωπίζουμε με βάση τη στερεοτυπική εικόνα που έχουμε σχηματίσει ως κοινωνία για αυτή την κοινωνική ομάδα.

Λίστες με στερεοτυπικές ταμπέλες διαθέτουμε για τις περισσότερες κοινωνικές ομάδες. «Ξέρουμε» πώς «είναι» οι κομμώτριες (χαμηλού μορφωτικού επίπεδου, επιπόλαιες, ξανθιές), οι Σουηδοί (ξανθοί, ερωτικά απελευθερωμένοι/ασύδοτοι, ξενέρωτοι, χωρίς πάθος), οι ταξιτζήδες (αγενοί, βρώμικοι, άτιμοι), οι γυναίκες (συναισθηματικές, κακές οδηγίες, υπερευαίσθητες), οι γέροι (συντηρητικοί, κλειστόμυαλοι, δεν κάνουν σεξ) κ.ο.κ. Έχουμε ήδη εκ των προτέρων μια γενική ιδέα για το πώς είναι οι Αλβανοί, οι Κηφισιώτες, οι γυναίκες, οι έφηβοι, οι Κρητικοί, οι λογίστριες,

τα μοντέλα, οι μποντιμπιλντεράδες κ.ο.κ. Σε κάθε ομάδα αποδίδουμε κάποια σταθερά, γενικά χαρακτηριστικά και έτσι όταν έχουμε απέναντί μας ένα άτομο από την εκάστοτε ομάδα, το αντιμετωπίζουμε με βάση αυτή τη γενικευτική ταξινόμηση επειδή συνήθως υπεραρκεί, όσο αβάσιμη ή άδικη κι αν είναι.

Όμως τα στερεότυπα δεν είναι απλώς άδικα – είναι βλαβερά, καθώς διαμορφώνουν και επηρεάζουν τη στάση μας απέναντι στην εκάστοτε ομάδα πληθυσμού. Μάλιστα, σύμφωνα με επιστημονικές έρευνες, πολύ συχνά δεν έχουμε καν συνείδηση ότι βασιζόμαστε σε στερεοτυπικές αντιλήψεις στις συναναστροφές μας με άλλους ανθρώπους – το κάνουμε αυτόματα, σε υποσυνείδητο επίπεδο. Είναι δε πιθανότερο να προβούμε σε στερεοτυπική αξιολόγηση ενός ατόμου χωρίς να το αντιληφθούμε όταν ταυτόχρονα είμαστε φορτισμένοι συναισθηματικά ή επιβαρυνμένοι γνωσιακά – π.χ. είμαστε λυπημένοι ή ταραγμένοι, λύνουμε ένα μαθηματικό πρόβλημα, κάνουμε μια περίπλοκη εργασία κ.λπ. (Diekman & Eagly, 2000).

Η γενικευτική ταξινόμηση του περιβάλλοντός μας σε στερεοτυπικές κατηγορίες είναι αναπόφευκτη για τον άνθρωπο, καθώς έτσι λειτουργεί ο εγκέφαλός μας. Είμαστε απρόθυμοι να εξατομικεύσουμε τους άλλους ανθρώπους που γνωρίζουμε (αλλά και το άψυχο περιβάλλον) παρά μόνο αν πληρούνται ορισμένες κρίσιμες γνωσιακές και συναισθηματικές προϋποθέσεις: α) περίσσειμα προσοχής, β) προσωπική εμπλοκή, γ) ενδιαφέρον για την έκβαση της συναναστροφής, δ) αίσθηση ευθύνης, ε) αλληλεξάρτηση (Diekman & Eagly, 2000).

Ο τρόμος της ομοφυλοφιλίας

Μου πήρε καιρό μέχρι να συνειδητοποιήσω ότι ως γκέι αγόρι ποτέ μου δεν φοβήθηκα την ομοφυλοφιλία μου αυτή καθαυτή, με τη στενή έννοια της ομόφυλης ερωτικής έλξης ή του ομόφυλου σεξ. Δεν σκεφτόμουν το σεξ. Όμως η ομοφυλοφιλία μου με τρομοκρατούσε – κι εμένα και όλα τα γκέι αγόρια. Τι ακριβώς, όμως, είναι αυτό που μας τρομοκρατεί; Σίγουρα όχι η ομοφυλοφιλία αυτή καθαυτή, αφού οι περισσότεροι από εμάς σε μικρή ηλικία όχι μόνο δεν μπορούσαμε να σκεφτούμε τι σημαίνει σεξ (ομόφυλο ή ετερόφυλο) αλλά ούτε και μας ενδιέφερε· αυτό που μας τρόμαζε ήταν το τι ζωή μας περιμένει επειδή είμαστε γκέι – λόγω αυτών των αρνητικότερων στερεοτύπων.

Μεγάλωσα χωρίς σχεδόν καθόλου φίλους, καθώς από μικρή ηλικία φαινόταν ότι είμαι γκέι και τα άλλα παιδιά με απέφευγαν ή με τραμπού-

κιζαν. Είχα, ωστόσο, πολλές φίλες δι' αλληλογραφίας (εκείνα τα χέρσα χρόνια πριν από το Διαδίκτυο), με τις οποίες ανταλλάσσαμε γράμματα καθημερινά. Στα 16 μου, δεν θυμάμαι πώς, ήρθα σε επικοινωνία με έναν γκέι άντρα στην Ολλανδία με τον οποίο γίναμε pen friends, τον Νίκο. Στο ημερολόγιό μου αναφέρω ότι η αλληλογραφία μαζί του με τρόμαζε, γιατί ήταν ένας ενήλικας γκέι άντρας και ανησυχούσα μήπως πάθω κάτι – προφανώς, στο μυαλό μου συμβόλιζε όλα αυτά τα αρνητικά στερεότυπα περί ομοφυλοφιλίας, τα οποία με αηδίαζαν και με τρομοκρατούσαν. Ταυτόχρονα, η αλληλογραφία με αυτόν τον μεγαλύτερο γκέι άντρα με βοήθουσε να μάθω μερικά πράγματα για το τι σήμαινε να είσαι γκέι, σε μια εποχή πριν από το ίντερνετ, όταν ήμασταν πέρα για πέρα αόρατοι. Παραθέτω μερικά αποσπάσματα από το ημερολόγιό μου, όπου φαίνεται ξεκάθαρα πόσο συγκρουσιακά βίωνα την ομοφυλοφιλία μου στα 17 μου.

28/1/1987

Θέλω να συνεχίσω αυτή την αλληλογραφία γιατί μπορεί να μάθω πολλά γι' αυτό που ίσως γίνω μια μέρα. Νιώθω ένοχος. Σκατά! Νιώθω πραγματικά... αναστατωμένος είναι καλύτερη λέξη. Πόσο απελευθερωμένος είμαι απ' όλα αυτά τα ταμπού; Μόνο λόγια ξέρω να λέω ή τα κάνω και πράξη; Δεν μου προκαλεί φρίκη [ο Νίκο], όχι κάθε άλλο, αλλά το γεγονός ότι αλληλογραφώ μ' έναν γκέι μου προκαλεί αναστάτωση. Όχι, ψέματα λέω, δεν νιώθω αναστάτωση εξαιτίας της αλληλογραφίας. Δεν με πειράζει καθόλου το ότι αλληλογραφούμε, ούτε το γεγονός ότι είναι γκέι κάνει κάποια διαφορά. Εγώ, ο εαυτός μου, είναι που με κάνει και νιώθω ένοχος, ταραγμένος. Με φοβίζει η ζωή που ίσως καταλήξω να ζήσω. Δεν με πειράζει που είμαι γκέι· δεν με πειράζει να κάνω σχέση ή σεξ μ' έναν άντρα (τουλάχιστον αυτό πιστεύω τώρα), αλλά με πειράζει το σεξ που είναι μόνο όπως το κάνουν τα ζώα, αυτός ο ανώμαλος τρόπος ζωής. Με πειράζουν όσοι κάνουν σεξ σαν ζώα. Φυσικά, το σεξ είναι διαφορετικό από την αγάπη γενικά, αλλά σεξ και μόνο σεξ μου ακούγεται απαίσιο. Βέβαια, όταν έχω καύλες δεν βρίσκω τίποτα απαίσιο, ούτε τα τσοντοπεριδικά. Αυτές οι φωτογραφίες όμως με απώθησαν όχι επειδή έδειχναν καυλιά αλλά επειδή υπήρχε μια αίσθηση... διαστροφής, κάτι ζώδες αποβλακωμένο, κατεστραμμένο πνεύμα, ζωή, αν καταλαβαίνεις τι εννοώ. ...

29/1/87 (μόλις μία μέρα μετά)

Σήμερα συνειδητοποίησα κάτι σημαντικό: δεν είμαι γκέι. Τουλάχιστον δεν είμαι τελείως γκέι. Ίσως είμαι αμφιφυλόφιλος. Μόνο μερικά αγόρια μου αρέσουν, όπως και μερικά κορίτσια. Όχι όλα. Συνειδητοποίησα ότι και οι γυναίκες είναι πολύ επιθυμητές [...]

8/3/87

[...] Ξέρω ότι το βασικό μου πρόβλημα είναι το αν είμαι γκέι. Δεν με πειράζει το να είμαι γκέι. Με πειράζουν οι συνέπειες.

Tippi, I know that my main problem is whether I'm gay or not. At least this is what I believe to be my biggest worry. Maybe I've got other problems, more important but I believe this is the main one. I'm not sure to tell you the truth. Not if I'm gay or not. I'm not sure if this is my biggest problem or I'm pretending it is to avoid other ones.

I don't mind being gay. I mind the consequences. There's got much difference but still I'm afraid to decide. I've always feared decisions. I never made any. I must decide though. Very soon. I must learn to hurt myself because I'll be hurt many many times if I continue like this. I'm feeling very... miserable.

6/9/87

Είμαι τόσο μπερδεμένος! Δεν ξέρω τι συμβαίνει και πού θα καταλήξει αυτή η ιστορία. Δεν ξέρω τι έφαγα όταν πήγα εκεί χτες βράδυ. Δεν ντρέπομαι, όχι καθόλου, φοβάμαι. Φοβάμαι πάρα, πάρα πολύ!

Πήγα λοιπόν σ' ένα γκέι μπαρ για πρώτη φορά στη ζωή μου χτες. Ένιωθα εκτός τόπου και χρόνου, αυτό με ενοχλεί. Αισθάνομαι παντού εκτός τόπου και χρόνου. Μακάρι να ήξερα τι ψάχνω. Το μέρος δεν είχε τίποτα το χυδαίο. Ούτε ο κόσμος, τουλάχιστον η πλειοψηφία. Δεν μπορώ να πάψω να αισθάνομαι ότι ήταν σαν οι άλλοι να ήξεραν τα πάντα για μένα. Όταν με κοιτούσαν εγώ πάγωνα. Δεν ήξερα τι να κάνω. Μερικές φορές τους κοίταζα κι εγώ φευγαλέα.

Δεν ξέρω πού θα οδηγήσει όλο αυτό. Δεν θέλω ένα one-night-stand με κάποιον που ψώνισα εκεί μέσα. Όχι, αποκλείεται! Ναι, με τρομάζει! Αν και φοβάμαι ότι «you just can't ask for more».¹

Θέλω να γίνω μέρος ενός τέτοιου μπαρ; Όχι μόνος μου. Δεν θέλω! Φοβάμαι ότι είμαι ένα απαίσιιο φορτίο σε όλους γύρω μου. Με αηδιάζω!

Do I want to become a part of such a place? Not on my own, I do not. I feel that I'm only an ugly burden for everyone around me. It's sickening.

1. Στίχος από το τραγούδι *Someone To Lay Down Beside Me* της Linda Ronstadt.

Παιδιά χωρίς μέλλον

Συγκινούμαι τώρα όταν διαβάζω πόσο άσχημα ένιωθα για τον εαυτό μου στη δύσκολη ηλικία των 17. Πόσο φοβόμουν το μέλλον επειδή ήμουν γκέι. Για καιρό πίστευα ότι μόνο εγώ δυσκολεύτηκα τόσο πολύ. Δυστυχώς, η ιστορία μου δεν είναι μοναδική.

Αυτό που ξεπηδά από τις ιστορίες όλων των γκέι αντρών (με απειροελάχιστες εξαιρέσεις) μόλις συνειδητοποιούσαμε ότι μας έλκει το ίδιο φύλο είναι ο τρόμος και η βεβαιότητα ότι χάνεται το μέλλον μας. Το να είμαστε γκέι σήμαινε μια ζωή χωρίς κανένα μέλλον ή μια ζωή με ένα άθλιο, ζοφερό μέλλον όλο μοναξιά, απομόνωση, αρρώστιες, φριχτό θάνατο. Το να είμαστε γκέι σε μικρότερες ηλικίες ποτέ δεν αφορούσε το σεξ αυτό καθαυτό, αλλά τον τρόπο μας μην καταντήσουμε όπως όριζαν αυτές οι στερεοτυπικές εικόνες για τους γκέι: ανώμαλοι, ανήθικοι, χωρίς καμία προοπτική να αποκτήσουμε σοβαρή σχέση ή οικογένεια, εκτός αν απαρνηθούμε τη φύση μας και υποκρινόμαστε. Το να είμαστε γκέι σήμαινε αποκλεισμένοι στο περιθώριο, γέροι και ολομόναχοι, μέχρι να βρούμε έναν τραγικό, άθλιο θάνατο, πιθανότατα σφαγμένοι από κάποιον που πληρώσαμε για σεξ. Το να είμαστε γκέι σήμαινε τρόπο μη μας απορρίψει η οικογένειά μας. Το να είμαστε γκέι σήμαινε απόλυτη μοναξιά. Το να είμαστε γκέι σήμαινε μια ζωή χωρίς καμία αξία, αποσυνάγωγοι από τον ιστό της κοινωνίας. Το να είμαστε γκέι σήμαινε AIDS. Το να είμαστε γκέι σήμαινε θάνατο.

Παρόμοια βιώματα αναφέρουν οι περισσότεροι γκέι άντρες. Σε κάθε ομάδα αυτογνωσίας για γκέι άντρες έχω κάνει την εξής ερώτηση: «Πώς περιμένατε να είναι το μέλλον σας, όταν συνειδητοποιήσατε ότι είστε γκέι;» Κάθε φορά παίρνω παρόμοιες απαντήσεις:

- «Όταν συνειδητοποίησα στα 15 μου ότι είμαι γκέι, ανέβασα πυρετό για τρεις μέρες· μου ήταν αδύνατο να σηκωθώ από το κρεβάτι και να περπατήσω».
- «Ήμουν σίγουρος ότι δεν θα ζούσα πολύ καιρό, αφού θα κολλούσα HIV και θα πέθαινα».
- «Πάντα μόνος. Ακόμα και να έβρισκα σύντροφο, που θα ήταν απίστευτα δύσκολο, δεν θα κρατούσε».
- «Χωρίς οικογένεια, μόνος μου».
- «Φοβόμουν να μεγαλώσω, γιατί είμαι διαφορετικός και θα κριθώ, γιατί πρέπει να δείξω τι είμαι. Τα ξαδέρφια μου μιλούσαν για γχόμενες κι εγώ έτρεμα που μια μέρα θα έπρεπε να μιλάω κι εγώ για τέτοια».

Τρομοκρατούμουν να μην μπορώ να κάνω αυτό που έκαναν τα άλλα αγόρια και η σκέψη του να μεγαλώσω με γέμιζε απελπισία».

- «Και μόνο η ιδέα να αναγκαστώ να ζήσω ως ομοφυλόφιλος με διέλυε. Τι ζωή θα ήταν αυτή; Χωρίς φίλους, χωρίς οικογένεια. Φρίκη! Καλύτερα να πέθαινα».
- «Ένιωθα απελπισία γιατί ήξερα ότι θα προξενούσα απίστευτη στενοχώρια στους γονείς μου αν το μάθαιναν. Θα τους έχανα. Πώς θα ζούσα χωρίς την οικογένειά μου; Έπρεπε να το κρύψω για πάντα. Να μη μου επιτρέψω να το ζήσω».
- «Για μερικά χρόνια πίστευα ότι μόνο εγώ είμαι έτσι. Μετά που κατάλαβα ότι υπάρχουν και άλλοι σαν κι εμένα ανακουφίστηκα, αλλά ταυτόχρονα τρόμαξα όταν είδα πώς είναι η ζωή για τους γκέι. Δεν το ήθελα με τίποτα να καταλήξω έτσι!»
- «Το θεωρούσα εντάξει το ότι μου αρέσουν οι άντρες, το έβρισκα φυσιολογικό. Όμως ήξερα ότι με περίμενε μια πολύ σκληρή ζωή και αυτό με φόβιζε».
- «Δεν φανταζόμουν καθόλου το μέλλον μου. Πίστευα ότι δεν θα είχα μέλλον. Δεν είχα δει ποτέ κανέναν γκέι άντρα να ζει καλά».

Ακόμα και άντρες που θεωρούν την ομοφυλοφιλία τους φυσιολογική δυσκολεύονται πολύ, γιατί είναι βέβαιοι ότι τους περιμένει μια ζωή γεμάτη εμπόδια, ρατσισμό και απομόνωση – μια ζωή λειψή, προβληματική. Μια ζωή που δεν αξίζει να βιωθεί!

«Μα δεν έχουν αλλάξει αυτά τα στερεότυπα πλέον στην εποχή μας;» μπορεί κάποιος να αναρωτηθεί εύλογα. Δυστυχώς όχι. Πράγματι, οι νέες γενιές εκτίθενται περισσότερο και συχνότερα σε πιο θετικές απεικονίσεις της ομοφυλοφιλίας χάρη κυρίως στο Διαδίκτυο και τη θετικότερη προβολή της ομοφυλοφιλίας στα μέινστρημ ΜΜΕ. Ωστόσο, οι νέες αυτές θετικότερες απεικονίσεις δεν είναι, ακόμη, τόσο διαδεδομένες στο ευρύ κοινό. Πρέπει κανείς να τις αναζητήσει, δεν θα πέσει πάνω τους εύκολα. Η συστημική ομοφοβία ισχύει κανονικότατα – το ΕΣΡ εξακολουθεί να λογοκρίνει απεικονίσεις της ομοφυλοφιλίας ακόμα και το 2021 στην Ελλάδα. Εξάλλου, οι θετικές απεικονίσεις γκέι ατόμων παραμένουν τραγικά λίγες σε σύγκριση με τις αρνητικές στερεοτυπικές εικόνες για το πώς είναι οι γκέι άντρες και τι ζωή τους περιμένει, οι οποίες ακόμα και σήμερα, το 2021, παραμένουν το κυρίαρχο αφήγημα. Για κάθε προοδευτική σειρά στο Netflix όπως το *Sex Education* υπάρχουν δέκα Σεφερολήδες. Παραθέτω μερικά καθημερινά παραδείγματα:

- Σε παράσταση ερασιτεχνικής θεατρικής ομάδας το 2019 γίνεται αναφορά σε αρσενικό σκύλο που θέλει να παίζει με άλλον αρσενικό σκύλο και άρα μάλλον θα «είναι ανώμαλος». Η ατάκα προκαλεί γέλιο στο κοινό.
- Ελληνική ταινία του 2017 από γκέι σκηνοθέτη και με γκέι θεματολογία απεικονίζει για πολλοστή φορά γκέι άντρα μεγαλύτερης ηλικίας που «φυσικά» κάνει σεξ μόνο με αμοιβή και «φυσικά» δολοφονείται από έναν πληρωμένο εραστή του, αναπαράγοντας άλλη μία φορά μια κλασική στερεοτυπική αντίληψη για το ποια είναι η αναπόφευκτη κατάληξή μας.
- Νεαρός 22 χρονών σε αγγελία στο περιοδικό 10% γράφει ότι φάχνει μόνο για σεξ τώρα που είναι νέος, γιατί μετά που θα μεγαλώσει θα «σοβαρέψει» και θα παντρευτεί γυναίκα γιατί οι «γκέι σχέσεις δεν κρατάνε» – απηχώντας το κλασικότερο στερεότυπο για εμάς τους γκέι.

Τέτοια παραδείγματα είναι αναρίθμητα. Πολλοί, αν όχι οι περισσότεροι θεραπευόμενοί μου ηλικίας 20-30 χρονών, παρότι έχουν μεγαλώσει με το Διαδίκτυο, είναι βαθιά πεισμένοι ότι ο γκέι χώρος είναι επικίνδυνος, γεμάτος ψυχοπαθείς ή έστω προβληματικούς τύπους και, κυρίως, ότι τους περιμένει μια ζωή μοναξιάς και απομόνωσης, είτε ζήσουν ανοιχτά ως γκέι είτε το κρατήσουν κρυφό. Υπάρχει ένα γκέι κύκλωμα που θα μας βλάψει! Οι γκέι σχέσεις είναι σπάνιες και δεν κρατάνε! Παντού δυστυχία!

Ή γκέι ή άντρας

Εξετάσαμε ποια είναι η ευρέως διαδεδομένη στερεοτυπική εικόνα που έχουν πολλοί για το τι είναι γκέι. Ωστόσο κεφαλαιώδη σημασία δεν έχει μόνο το τι είναι γκέι αλλά και το τι δεν είναι. Πόσα εμπειρικλείει αλλά και πόσα αποκλείει αυτή η ταμπέλα.

Ας εξετάσουμε, λοιπόν, τι είναι «άντρας». Πάρτε λίγο χρόνο και σημειώστε τα επίθετα και τα χαρακτηριστικά που σας έρχονται στο μυαλό αυτόματα όταν σκέφτεστε (στρέιτ) άντρας. Δεν είναι απαραίτητο να συμφωνείτε με αυτά τα επίθετα – ίσως μάλιστα να διαφωνείτε κιόλας. Ποιο είναι το κλασικό στερεότυπο που έχουμε για τους στρέιτ άντρες; Στις ομάδες αυτογνωσίας, τα μέλη έχουν συνθέσει λίστες όπως η παρακάτω: